

Dominique Bouchet
(1999)

Det knuste spejl

Tekstgennemgang

lagttagelserne omkring "araberdrengene" og "tøserne" skal sættes i et psyko-socio-antropologisk perspektiv. Det handler om at forstå den situation, de unge og fællesskabet befinder sig i, for at finde ud af, hvad man kan stille op med den.

Socialiseringen indebærer en progressiv integration af det samfundsmæssige i psyken, og på den måde kommer socialisering og personlighedsopbygning til at hænge sammen. Personlighedsdannelsen handler om at få det "at være til" til at hænge sammen med det "at gøre noget".

Det billede, personen har af sig selv, er afgørende for såvel forholdet til én selv, som forholdet til de andre. Og det billede ernærer sig af de spejlbilleder, som andre sender til én. Gruppen spiller således en central rolle i såvel socialisering som personlighedsdannelse.

Personlighedsdannelsen handler lige så meget om opgør og differentiering som om konformisme og harmonisering.

Socialiseringen lykkes, når den munder ud i personlig udfooldelse og autonomi. Autonomien findes i magten til at definere sig selv og til at modstå de definitioner, som påtvinges én udefra - især når disse er ugunstige.

Identiteten er en del af personligheden - men ikke hele personligheden. Identitetsopbygningen forudsætter, at det dyriske (aggressivitet, begær m.m.) bliver indfanget af det symbolske (kultur, sprog). Det er først når barnet opgiver instinkterne for at hengive sig til kulturens kode, at det får stillet et spejl til rådighed til opbygningen af sin identitet.

Stræben efter selvværd er så væsentlig, at den tilskynder individet til om nødvendigt at reorganisere såvel sin identitet som sit forhold til sine omgivelser. Det kan ske ved (1) at man gør, som omgivelserne forventer eller (2) ved at man vælger at kalde dét positivt, som andre kalder negativt.

Identiteten indeholde en tendens til at tage afstand fra det anderledes, det fremmede.

Der kan skelnes mellem 2 dimensioner i den personlige identitet:

1. Den første vedrører en stræben efter at fastholde en kontinuitet
2. Den anden tager form i en integration og en adskillellesproces.

Følelsen af identitet holder så længe, subjektet formår at få det hele til at hænge sammen i tid og rum i forhold til sig selv og omverdenen. Lykkes det ikke, indtræffer der en krise.

Konkluderende om identitet kan man sige, at den ikke er givet og ikke forbliver den samme, en er en proces. Individet tilstræber identificering og differentiering på én gang. Denne "dialogik" gør det muligt for individet at hævde sig som enestående subjekt og ligemand på samme tid. Identiteten handler om social accept. Accepten er de andres - og samtidig ens egen.

Identiteten bygger på mangfoldige og modstridende billeder, mættet af drømme og forankret i utopier.

Man kan selvfølgelig bebrejde disse unge for, hvad de nu er blevet - men man bør give dem nogle muligheder for at få deres identitet til at hænge sammen på en anden måde.

Det er ikke alle, der kan finde styrke til aktivt at genforhandle deres identitet. Nogle kan ikke, fordi de ikke nåede at få udviklet et minimum af selvstændighed. Andre kan ikke, fordi de nu er indskrænket til kun at vende blikket mod sig selv - der er tale om en skamfuld identitet.

Den værste situation er faktisk den skamfulde identitet, hvis særkende er, at den forbliver ubemærket. Skammen fremkaldes, når identiteten bringes i virkvar. Det sker, når man bliver fordømt og udstødt, mister værdighed og selvværd. Som udstødt kommer man til at føle sig ikke blot skidt tilpas, men som affald.

Når man kan give de andre skylden, føles det nemmere. Problemet er dog, at man kan undgå at gå i dybden med sig selv og sit forhold til de andre. Tendensen er værst, når det eneste, man finder i sig selv at bygge på, er den primitive vold. At dyrke hadet og volden handler først og fremmest om at vende blikket væk fra sig selv.

Identitet kan bestå af flere facetter. Det er hovedsageligt i forhold til 3 poler, at man orienterer sig:

- Fakta-identitet, som er en konstatering af egen væremåde
- Værdi-identitet, som er en etablering af egne idealbilleder
- Tilskrevet identitet, som er konfrontationen med de andres forventninger.

De, der bliver konfronteret med et alt for negativt spejlbillede, reagerer med at bruge forskellige strategier for identitetsforhandling:

1. Ansvarsstrategier
 - Indadvendte strategier - selvudslettende adfærd
 - Udadvendte strategier - man accepterer de negative billeder, man får tildelt, men tolker dem som værende positive for en selv og den gruppe, man tilhører. Således kan man vælge at være stolt over at turde udøve vold eller begå berigelseskriminalitet
2. Modtagelsesstrategier
 - Omgåelsesstrategier. Man tager afstand fra det værdisystem, der stigmatiserer én, fx ved at gå ind i en nyreligiøs bevægelse eller blive rocker
 - Løsrivelsesstrategier. Individet vælger at påvirke de sociale forhold, det er i - dvs. aktivt at gøre noget for at få fjernet den etiket, det har fået eller befri sig fra den ugunstige situation, det befinder sig i.
 - Acceptstrategier. Når man virkelig ikke ser sig i stand til at mobilisere den mindste modstandskraft, er der kun tilbage at give efter. Man udvikler eksempelvis erstatningsdrømme, rollespil eller et misbrug netop som forsvar, fordi man ikke kan bære sit eget selvbillede, fordi man har mistet selvværd.

figur side 197

Når man er indvandrer, foregår identitetsforhandlingen selvfølgelig lidt anderledes. Man kan have forskellige strategier:

Overført identitet = man-gør-front-strategi, hvor man siger: Sådan er nogen eller de fleste - men ikke jeg.
Distinktiv identitet = man-bøjer-sig-strategi. Når man bøjer sig, accepteres de udefra givne spejlbilleder til trods for, at de er anderledes end dem, man selv oplever.

Defensiv identitet = man-går-uden-om-strategi. Når man derimod udvikler et skjold for at undgå at stille spørgsmål til sig selv, kan man tale om en defensiv identitet.

Konklusionen er, at som indvandrer er det svært at finde sig til rette i den ny kultur. Man bliver som regel desorienteret. Man får svært ved at bevare forbindelsen til sine rødder og kobler dermed mere eller mindre sin fortid fra. Når man kommer til et nyt fællesskab, er den status, man har fået tildelt, eller man har tilkæmpet sig i sit oprindelige fællesskab, ikke ret meget værd. Det at vise respekt og udstråle autoritet er noget kulturspecifikt. Man savner sine netværker. Familien er ikke, hvad den har været, fordi rollerne ikke længere kan spilles på samme måde - børnene er under en ny kulturs indflydelse - og det, man mest har tilfælles i familien, er forvirringen!

Fremmedarbejdere levede i en midlertidig situation, som ofte uden at de havde nået at opdage det selv, var blevet irreversibel. Indvandrere lever med uvisheden.

Man kan som barn få meget ud af at blive konfronteret med forskellige valgmuligheder, og som forældre at blive rystet i sin grundantagelser, men det er en udfordring som kræver "sin mand".

På samme måde som andre grupper af unge vælger deres musikstil og plakater af idoler med entusiasme, bruger nutidens unge indvandrergrupper de forhåndenværende images til at rejse totem.

De unge indvandrere er ofte tvunget til at bygge deres identitet på en bagstræberisk måde. Det handler for dem om at tilkæmpe sig selvværd, værdighed og frihed i den gråzone, man er henvist til for at finde sig selv og de andre.

I jagten på selvværd kan kriminelle handlinger blive den eneste, mulige bedrift. Kriminalitet kan være en tilpasning til udstødelsen. Men det er den ikke altid. Der er rigeligt med folk, der er så egoistiske, at de er parate til at trampe på andre for at underholde/berige sig selv.

De fleste af dem, der har været med til at opbygge velfærdsstaten, taler om pligter. De unge, derimod, er mere tilbøjelige til at tale om de krav, de kan stille til velfærdsstaten. I en sådan kontekst er det ikke overraskende, at unge som får mindre støtte til opbygning af deres identitet, let kan falde for den kriminelle livsstil. Kriminalitet kan handle om at opbygge et alternativt værdi- og statussystem.

Afvigelser og overtrædelser fungerer som indvielsesritualer: De muliggør en selvbekræftelse og en oplevelse af selvværd igennem en gruppe af ligesindede. Det bliver endnu lettere at forfalde til den slags, når grænseoverskridelse og dristighed markedsføres overalt i samfundet.

Det er også klart, at volden må indtage en væsentlig plads i den form for socialisering, siden den netop indskrives i negativiteten.

Ens opfattelse af samfundet præges af mækanisme: Alt er sort eller hvidt. Enten er man med eller ikke. De andre er fjender. Ikke blot politiet, men også nabolagets anden bande.

Denne form for identitet og denne form for subkultur kunne man kalde for "den negative identitet" og "nag-kulturen". Den har mere til fælles med makeup end med alternativ politik. Den dækker over en personlig utilfredshed og en kulturel fiasko. Man lukker sig inde i et snævert tilhørsforhold og territorium, man nu selv skal forsvare. Det største problem ved nag-kulturens udbredelse er, at det sker på bekostning af det politiske.

Det er vigtigt at bemærke, at man ofte støder på en meget unuanceret måde at forholde sig til disse unuancerede unge på. Man bør ikke overse, at man faktisk giver næring til nag-kulturen, når man omtaler disse unge som fjender.

De "tøser" og "araberdrenge", Bouchet har undersøgt har identitetsmæssigt en del til fælles:

- De er ikke færdig socialiseret
- De har ondt i identiteten
- De evner ikke at se på nuancer
- De er meget egocentriske
- De bruger de fleste af de billeder, det modtager fra omgivelserne, på en negativ måde og bl.a. til at bekræfte deres egne fordomme
- De omfatter ikke sig selv som ansvarlige/skyldige for noget som helst!

På en måde kan man sige, at disse unge ikke rigtigt har lært at tale og ikke rigtigt råder over et spejl at se sig selv i.

Jo tidligere man får lov til at lære et sprog, jo nemmere er det. Det handler om at sikre sig en bedre socialisering og identitetsopbygning, mens børnene er små.

Så længe man anser det for muligt, handler re-socialiseringen om at tilbyde meningsfulde muligheder for en identitets-gen-opbygning, som tilstræber og styrker personens uafhængighed, som gør det muligt for personen at føle sin autonomi.

De unge, der her er tale om, opfatter overhovedet ikke, at man rækker dem en hånd og langt de fleste vil faktisk ikke tage imod. "Tøserne" er psykisk nærmest ude af stand til at opfatte, hvad en dialog går ud på. "Araberdrengene" opfatter så godt som alle forsøg på dialog som et angreb.